

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра маркетингу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 Мудрак Р.П.

«31» / 08 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Педагогіка та методика викладання економічних дисциплін»

Освітній рівень: третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

Освітня програма: ОНП «Економіка»

Факультет: економіки і підприємництва

Умань – 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка та методика викладання економічних дисциплін» для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 Економіка освітньо-наукової програми «Економіка». Умань: Уманський НУС, 2020. 17 с.

Розробники: Пенькова О.Г., завідувач кафедри маркетингу, д.е.н., доцент,

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри маркетингу

Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри маркетингу О.Г. Пенькова

« 27 » 08 2020 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Голова методичної комісії факультету економіки і підприємництва

_____ Л.В. Смолій

« 31 » 08 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		1-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр
		1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 6	Освітній рівень: третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Лекції
		16 год.
	Освітня програма: «Економіка»	Практичні, семінарські
		14 год.
		Самостійна робота
		90 год.
		Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – формування системи знань про теорію педагогіки вищої школи та здатності до викладання економічних дисциплін і вдосконалення педагогічної й методичної майстерності.

Завдання курсу:

- розуміння особливостей організації сучасної системи вищої економічної освіти в Україні та тенденції її розвитку в європейському просторі;
- вміння застосовувати основні методи, прийоми, форми та засоби навчання фаховим дисциплінам;
- вміння організовувати ефективну міжособистісну взаємодію в процесі викладання економічних дисциплін;
- знання основних методичних вимог при підготовці навчальних занять з фахових дисциплін;
- вміння використовувати традиційні і сучасні інноваційні технології (методів активного навчання) в навчальному процесі;
- вміння розробляти критерії оцінки якості знань та організовувати контроль і оцінювання, корекцію навчальних досягнень студентів з фахових дисциплін;
- розуміння основних вимог до викладача ЗВО – організатора навчально-виховного процесу.

Компетентності:

- здатність до розвитку та вдосконалення педагогічної й методичної майстерності, педагогічної техніки, професійних вмінь викладача економічних дисциплін;
- здатність володіти загальною та спеціальною методологією наукового пізнання економічних явищ й процесів, застосовувати здобуті знання у науковій та педагогічній діяльності.

Програмні результати навчання:

- володіти формами та методами організації й проведення навчально-методичної роботи, вдосконалювати педагогічну майстерність, демонструвати професійні вміння викладача економічних дисциплін.
- досконало володіти загальною та спеціальною методологією наукового пізнання економічних явищ й процесів, застосовувати її у науковій та педагогічній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Тема 1. Предмет, задачі, основні категорії педагогіки вищої школи

Сутність понять «педагогіка», «педагогічна система». Структура педагогічної системи вищої освіти. Об'єкт дослідження педагогіки.

Предмет педагогіки вищої школи. Завдання педагогіки вищої школи.

Категоріально-понятійний апарат педагогіки вищої школи: педагогічна теорія, педагогічна концепція, педагогічна ідея, педагогічна закономірність, педагогічний принцип.

Поняття вищої освіти, її роль та структура в Україні.

Тема 2. Організація та пріоритети розвитку вищої економічної освіти в Україні

Основні засади навчального процесу у вищій школі. Форми навчання, форми і види організації навчання у вищій школі.

Сутність поняття «економічна освіта» та її основні цілі. Завдання і роль економічної освіти в розвитку економіки України.

Компетентнісний підхід до процесу викладання дисциплін економічного циклу. Компетенції і компетентність. Реалізація компетентнісного підходу в процесі викладання дисциплін економічного циклу. Державні стандарти освіти в Україні. Проектування досягнення результатів навчання в процесі розробки освітніх програм.

Академічна доброчесність як невід'ємна частина освітнього процесу та передумова здобуття якісної освіти.

Основні принципи Болонської декларації, їх реалізації в світі та Україні, їх значення для організації економічної освіти.

Тема 3. Професіоналізм викладача економічних дисциплін: фактори формування і критерії виміру

Основний зміст діяльності викладача. Компоненти педагогічної діяльності.

Складові авторитету викладача ЗВО. Педагогічні здібності та їх роль у забезпеченні ефективності навчально-виховної діяльності викладача.

Педагогічна техніка: сутність, структура, психорегуляція у навчальному процесі. Дидактичні уміння та навички в системі методичної майстерності викладача економічних дисциплін.

Педагогічне спілкування у навчанні та вихованні студентів. Стилі спілкування. Значення індивідуального стилю спілкування і засоби підвищення комунікативності педагога.

Структура професійних можливостей викладача вищої школи. Розвиток педагогічної майстерності викладача економічних дисциплін у вищому навчальному закладі.

Причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічному процесі та шляхи їх розв'язання.

Тема 4. Методи і мотивація навчання у вищій школі

Поняття дидактики. Методика викладання навчальної дисципліни. Особливості методики викладання економічних дисциплін.

Методи навчання: суть, класифікація. Активне навчання у вищій школі. Метод дослідження та моделювання під час викладання економічних дисциплін. Кооперативне навчання у вищій школі. Наочність у викладанні економічних дисциплін.

Роль навчально-методичного забезпечення в процесі викладання економічних дисциплін.

Мотивація у навчанні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУЧАСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Тема 5. Лекція як організаційно-методична форма навчання

Характеристика прямого методу навчання. Форми прямого навчання. Переваги методу прямого навчання.

Етапи становлення та розвитку лекційної форми організації навчальних занять. Аргументи прихильників та опонентів традиційної дидактики щодо ефективності лекції як форми занять.

Лекція: мета, функції, види. Класифікація лекцій. Структура лекції та етапи її підготовки. Варіанти читання лекції. Прийоми активізації уваги студентів на лекції. Самоаналіз лекції як запорука успішного проведення.

Тема 6. Семінарські та практичні заняття як форми взаємодії учасників педагогічного процесу

Сутність та мета проведення семінарських та практичних занять. Основні завдання семінарського заняття. Основні завдання практичного заняття.

Функції семінарського заняття. Види семінарських занять: відповідно до завдань та змісту; за дидактичною метою; за методикою проведення.

Підготовка до заняття учасників педагогічного процесу. Методики підготовки та проведення семінарських і практичних занять з економічних дисциплін. Критерії оцінки ефективності проведення семінарських і практичних занять з економічних дисциплін.

Тема 7. Сутність і місце самостійної роботи студентів у навчальному процесі

Роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі. Основні поняття і визначення у сфері самостійної роботи студентів. Мотивація студентів до самостійної роботи.

Принципи організації та форми самостійної роботи студентів. Методичне забезпечення та контроль самостійної роботи студентів.

Особливості підготовки та виконання ІНДЗ як форми самостійної роботи студентів.

Тема 8. Функції, вимоги і основні форми контролю в навчальному процесі

Поняття контролю, його об'єкт в навчальному процесі та функції. Принципи контролю.

Методика контролю. Види контролю. Методи і прийоми контролю. Форми контролю.

Тестовий контроль та його використання в процесі вивчення економічних дисциплін. Переваги й недоліки тестування.

Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів. Критерії та норми оцінювання успішності студентів за традиційною шкалою та шкалою ЄКТС.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		
л		с, п	с. р.	
Змістовий модуль 1. Основи організації процесу навчання у вищій школі в контексті компетентнісно-орієнтованої парадигми розвитку освіти				
Тема 1. Предмет, задачі, основні категорії педагогіки вищої школи	11	2	1	8
Тема 2. Організація та пріоритети розвитку вищої економічної освіти в Україні	11	2	1	8
Тема 3. Професіоналізм викладача економічних дисциплін: фактори формування і критерії виміру	12	2	2	8
Тема 4. Методи і мотивація навчання у вищій школі	16	2	2	12
Разом за модулем 1	50	8	6	36
Модуль 2. Сучасні форми організації навчального процесу				
Тема 5. Лекція як організаційно-методична форма навчання	18	2	2	14
Тема 6. Семінарські та практичні заняття, як форми взаємодії учасників педагогічного процесу	18	2*	2	14
Тема 7. Сутність і місце самостійної роботи студентів у навчальному процесі	18	2	2	14
Тема 8. Функції, вимоги і основні форми контролю в навчальному процесі	16	2	2	12
Разом за модулем 2	70	8	8	54
Усього годин	120	16	14	90

*залучені стейкхолдери для спільного проведення аудиторних занять

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
Змістовий модуль 1		
1	Тема 1. Предмет, задачі, основні категорії педагогіки вищої школи Тема 2. Організація та пріоритети розвитку вищої економічної освіти в Україні	2
2	Тема 3. Професіоналізм викладача економічних дисциплін: фактори формування і критерії виміру	2
Разом		4

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
Змістовий модуль 1		
1	Тема 4. Методи і мотивація навчання у вищій школі	2
Змістовий модуль 2		
2	Тема 5. Лекція як організаційно-методична форма навчання	2
3	Тема 6. Семінарські та практичні заняття як форми взаємодії учасників педагогічного процесу	2
4	Тема 7. Сутність і місце самостійної роботи студентів у навчальному процесі	2
5	Тема 8. Функції, вимоги і основні форми контролю в навчальному процесі	2
Разом		10

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
Змістовий модуль 1		
1	Тема 1. Предмет, задачі, основні категорії педагогіки вищої школи 1. Опрацювання конспекту лекції. 2. Самостійне опрацювання теоретичних питань: - філософські основи сучасної освіти; - методи та методика педагогічних досліджень; - основні освітні парадигми (традиціоналістсько-консервативна, технократична, біхевіористська (раціоналістична), гуманістична).	8
2	Тема 2. Організація та пріоритети розвитку вищої економічної освіти в Україні 1. Опрацювання конспекту лекції.	8

	<p>2. Самостійне опрацювання теоретичних питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - причини запровадження Болонського процесу; - основні принципи Болонської декларації, їх реалізації в світі та Україні, їх значення для організації економічної освіти; - державні стандарти освіти в Україні. 	
3	<p>Тема 3. Професіоналізм викладача економічних дисциплін: фактори формування і критерії виміру</p> <p>1. Опрацювання конспекту лекції.</p> <p>2. Самостійне опрацювання теоретичних питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення психотехніки у діяльності викладача; - механізми міжособистісного сприйняття в педагогічному процесі; - акмеологія у педагогічній діяльності викладача. 	8
4	<p>Тема 4. Методи і мотивація навчання у вищій школі</p> <p>1. Опрацювання конспекту лекції.</p> <p>2. Практичне завдання:</p> <p>1) переглянути лекції на YouTube (https://www.youtube.com/watch?v=xY4ln6pmUlc, https://www.youtube.com/watch?v=myXtv7izot8, https://www.youtube.com/watch?v=1O0B5Tn3S_M)</p> <p>Виписати методи, які використовують лектори у процесі викладання;</p> <p>2) проаналізувати за методикою А.О. Реан, В.О. Якуніна власні мотиви навчання та виписати їх.</p>	12
Змістовий модуль 2		
5	<p>Тема 5. Лекція як організаційно-методична форма навчання</p> <p>1. Опрацювання конспекту лекції.</p> <p>2. Практичне завдання:</p> <p>1) скласти конспект лекції за темою власного наукового дослідження (тривалість проведення 2 акад. год) та презентувати відеолекцію;</p> <p>2) проаналізувати 3 лекції з дисциплін, що викладаються у поточному семестрі за схемою, наведеною на лекційному занятті.</p>	14
6	<p>Тема 6. Семінарські та практичні заняття як форми взаємодії учасників педагогічного процесу</p> <p>1. Опрацювання конспекту лекції.</p> <p>2. Практичне завдання:</p> <p>1) розробити та презентувати семінарське заняття з використанням активних методів навчання за фаховими освітніми компонентами спеціальності (на вибір) для бакалаврського рівня (тривалість проведення 2 акад. год);</p> <p>2) розробити практичне заняття за фаховими освітніми компонентами спеціальності (на вибір) для бакалаврського рівня з використанням кейс-методу (тривалість проведення 1 акад. год).</p>	14
7	<p>Тема 7. Сутність і місце самостійної роботи студентів у навчальному процесі</p> <p>1. Опрацювання конспекту лекції.</p> <p>2. Практичне завдання:</p> <p>1) розробити картку самостійної роботи студента (СРС), перелік завдань та методичні рекомендації для виконання за фаховими освітніми компонентами спеціальності (на вибір) для</p>	14

	бакалаврського рівня (загальний обсяг – 90 год) з СРС	
8	Тема 8. Функції, вимоги і основні форми контролю в навчальному процесі 1. Опрацювання конспекту лекції. 2. Практичне завдання: 1) розробити пакет тестових завдань для контролю знань студентів за темою попередньо розробленого семінарського заняття (СРС змістовий модуль 6), що включає по 10 тестів: на простий множинний вибір; множинний вибір; альтернативні; відновлення відповідності частин; відтворення правильної послідовності; 2) розробити критерії оцінювання попередньо розроблених (СРС змістовий модуль 7) завдань для самостійної роботи студента.	12
	Разом	90

8. Методи навчання

За основними дидактичними завданнями в рамках вивчення дисципліни використовуватимуться методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок. За джерелом знань використовуватимуться словесні та наочні методи навчання. За характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів використовуватимуться проблемний, евристичний, дослідницький, репродуктивний методи навчання. З цією метою передбачається проведення лекцій, семінарів та самостійної роботи аспірантів.

Передбачено, що передбачені програмою заняття повноцінно реалізують мету студентоцентрованого навчання – активізувати пізнавально-творчу діяльність студентів, організувати суб'єктно-суб'єктну взаємодію. Тому під час їх проведення використовуються елементи і прийоми: рефлексії, дискусії, навчального тренінгу, колаборативного навчання. Це лекції-бесіди, лекції-презентації проектів, лекції з елементами ситуативних вправ, навчального тренінгу.

9. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння аспірантами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- поточне оцінювання знань та умінь з кожної теми курсу у формі опитування, виступів на семінарських заняттях з врахуванням виконання завдань для самостійної роботи;
- проведення тестового модульного контролю за модулями 1,2;
- підсумковий контроль (екзамен).

Поточний контроль.

Максимальна сума балів поточного контролю – 70.

Поточний контроль знань студентів включає:

1. Систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
2. Виконання завдань для самостійної роботи студентів;

3. Тестовий модульний контроль за модулями 1,2.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських та практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські та практичні заняття, правильність написання модульного контролю.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз медіа текстів, виконання і захист проектів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Система оцінювання активності роботи:

а) відповідь з питань семінарів – 0-2 бали.

б) відповідь з теоретичних питань, винесених на самостійне опрацювання – 0-3 бали.

в) виконання практичних завдань, винесених на самостійне опрацювання та – 0-5 балів.

Модульний контроль з дисципліни «Педагогіка та методика викладання економічних дисциплін» здійснюється у формі тестових завдань.

Система оцінювання тестових завдань модульного контролю. На кожний модульний контроль виносяться 2 варіанта тестових завдань, кожен з яких містить 50 тестів. За 1 правильно вирішене тестове завдання студент отримує 0,2 бали. Тобто за 50 правильно вирішених тестів – 10 балів.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль з дисципліни «Педагогіка та методика викладання економічних дисциплін» здійснюється у формі екзамену.

Екзаменаційний білет складається із 2 теоретичних питань, кожне з яких оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів та 10 тестових завдань:

Критерії оцінки відповіді на теоретичні питання екзаменаційного білету:

Повна відповідь на питання, яка оцінюється в 8-10 балів, повинна відповідати таким вимогам:

1) розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;

2) повний перелік необхідних для розкриття змісту питання педагогічних категорій та законів;

3) виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;

4) здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників;

5) уміння користуватись методами наукового аналізу явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;

6) демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;

7) використання актуальних фактичних та статистичних даних, які підтверджують тези відповіді на питання;

8) знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які того потребують;

9) засвоєння основної та додаткової літератури.

Відповідь на питання оцінюється в 7-5 балів, якщо:

1) відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання); або, якщо:

2) при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені значні помилки під час:

а) використання цифрового матеріалу;

б) посилання на конкретні концепції та теорії;

в) формулювання назв законів і нормативних актів України, міжнародних та міждержавних угод, які регламентують організацію освітнього процесу;

г) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що спотворює логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.

Відповідь на питання оцінюється в 4-2 бали, якщо:

1) відносно відповіді на найвищий бал не розкрито трьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

2) висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визнаним при відсутності доказів супроти нього аргументами, зазначеними у відповіді.

Відповідь на питання оцінюється в 1-0 бали, якщо:

1) питання не розкрито;

2) характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

Критерії оцінки тестових завдань. У кожний екзаменаційний білет входить 10 тестів. За 1 правильно вирішене тестове завдання студент отримує 1 бал. Тобто за 10 правильно вирішених тестів – 10 балів.

Виконання студентами екзаменаційного завдання повинно носити виключно самостійний характер. Тому, за використання заборонених джерел (шпаргалок, засобів зв'язку та ін.) чи підказок студент знімається з іспиту й одержує нульову оцінку.

10. Розподіл балів, які отримують аспіранти

	Поточний (модульний) контроль (70)										Підсумковий контроль	Сума
Кількість балів за модуль	Змістовий модуль 1 (32)					Змістовий модуль 2 (38)					30	100
Змістові модулі	T1	T2	T3	T4	МК1 10	T5	T6	T7	T8	МК2 10		
Кількість балів за видами робіт змістових модулів, всього:	5	5	5	7		7	7	7	7			
в т.ч.: активність на практичних/семінарських заняттях	2	2	2	2		2	2	2	2			
виконання самостійної роботи	3	3	3	5		5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Методичні вказівки для семінарських і практичних занять, самостійної роботи студентів з дисципліни «Педагогіка та методика викладання економічних дисциплін» для здобувачів ОНР доктор філософії зі спеціальності 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Умань: Уманський НУС, 2020. 26 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про освіту». Редакція від 08.07.2017 р.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Рішення колегії Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концепції розвитку економічної освіти в Україні». URL: http://www.pu.if.ua/images/navchalnyi-protses/2013/zakonodavcho-normativna-baza/rishennia-kolehii-mon/07_kol_041203.pdf
4. Стандарти вищої освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
4. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Томаневич Л. М. Університетська освіта: Навч. посібник. Львів: «Магнолія-2006», 2010. 370 с.
5. Атапов Г.О. Теорія діяльнісного навчання. К.: Кондор, 2007. 192 с.
6. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: навч.- метод. посібник. – К.: Кондор, 2011. 161 с.
7. Бочелюк В.Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літ., 2006. 247 с.
8. Варій М.Й., Ортинський В.Л. Основи психології і педагогіки: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літ., 2009. 376 с.
9. Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю., Гарбера К.М. Методика викладання економічних дисциплін: навч.посіб. Одеса: ОНАЗ ім.О.С. Попова, 2012. 224 с.
10. Димань Т. М., Боньковський О. А., Вовкогон А. Г.. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: Навчально-методичний посібник. БНАУ, 2017. Одеса.: НУ «ОМА», 2017. 106 с.
11. Каплінський В. В Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
12. Кірдан О.Л., Пенькова О.Г. Методика викладання у вищій школі - фундаментальний складник підготовки доктора філософії. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71. С. 32-37.
13. Козак Н.Л., Шоробура І.М. Університетська освіта: Навч. посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2014. 180 с.
14. Крисоватий А. Основні парадигми освіти та їх сутнісна характеристика. *Психологія і суспільство*. 2015. №1. С. 114-121.
15. Кучера Т.Н., Насонова Л.І., Дейнека В.В. Навчальний посібник з курсу «Філософія освіти» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». Харків: ХНМУ, 2015. 63 с.
16. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: ЛДУВС, 2012. 180 с.

17. Опачко М.В. Філософія сучасної освіти. Навчально-методичний посібник. Ужгород: УжНУ, 2016. 72 с.
18. Товканець Г.В. Університетська освіта: навч.- метод. посібник.: К.: Кондор, 2011. 182 с.
19. Швед М. Самостійна робота студентів: навч.-метод. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 205 с.
20. Braslavskaja O. V., Penkova O. H., Plets I. I., Sus T. Y., Biloshkurska N. V., Biloshkurskyi M. V. (2020), "Management of the higher education institutions innovative potential: formalization and evaluation", *Revista Inclusiones*. Vol: 7 num 4. 624-645.

Допоміжна

21. Аксьонова О.В. Методика викладання економічних дисциплін: Навч.посіб. К.: КНЕУ, 2006. 708 с.
22. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: навч.- метод. посібник. К.: Кондор, 2011. 161 с.
23. Вакуленко В. Педагогічна акмеологія: досягнення і проблеми. Філософія освіти. 2006. №3(5). С. 124-133.
24. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk702798.pdf>
25. Грудинін Б.О. Сучасна освіта в контексті нової педагогічної парадигми *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: зб. наук. праць*. 2014. Вип. 25. С. 26–35.
26. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
27. Карпенко О.В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання. Полтава., 2005. 341 с.
28. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
29. Колот А.М. Реалізація основних принципів болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю. Економічна теорія. 2004. № 2. С. 87–98.
30. Меліхова І. О. Механізми соціальної перцепції у взаємостосунках школярів і вчителя. Наука і освіта. 2009. №5. С. 98-103.
31. Методика викладання економіки. Збірник кейсів, ситуативних вправ та розвиваючих завдань: навч.посіб./ [О.А. Булавіна, І.А. Балягіна, М.А. Богорад та ін.]: за заг.ред. О.А. Булавіної. К.: КНЕУ, 2010. 300 с.
32. Методика викладання основ підприємництва: конспекти лекцій з практикумом / В. К. Сидоренко [та ін.] ; Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів : ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2017. 214 с.
33. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. 168 с.

34. Резван О. О. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Харків : ХНАДУ, 2013. 171 с.

35. Чумак О.В. Парадигма освіти XXI століття: інноваційні аспекти. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Chumak.pdf

36. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ.обл.) : Домбровська Я.М., 2018. 280 с. URL: http://ephsheir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/3682/%D0%9F%D0%92%D0%A8_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

37. Кірдан О.Л., Пенькова О.Г. Методика викладання у вищій школі - фундаментальний складник підготовки доктора філософії. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2020, № 71. С. 32-37.

38. Пенькова О.Г., Харенко А.О., Лементовська В.А. Маркетингові дослідження ставлення студентства до органічних продуктів харчування. Інноваційна економіка, 2020, №3-4. С.133-139.

Інформаційні ресурси

Журнали:

- Освітній простір України
- Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах
- Педагогічний процес: теорія і практика
- Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи

Інтернет ресурси:

- <http://mon.gov.ua/>
- <http://zakon.rada.gov.ua>
- <https://naqa.gov.ua/>
- <http://www.nbu.gov.ua>